С Т А Н О В И Щ Е

от доц. д-р Иван Петров Видолов

относно: Дисертационен труд на тема: „Частното обвинение в българския наказателен процес“
Област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.6. Право
Научна специалност: Наказателен процес
Докторант: Янко Венелинов Ройчев

1. Актуалност и научна значимост на дисертационния труд

Докторантът Янко Венелинов Ройчев представя за обсъждане от научно жури за придобиване на образователната и научна степен „доктор” дисертационен труд на тема „Частното обвинение в българския наказателен процес“.

Дисертационният труд представлява задълбочено научно изследване на проблемите на частното обвинение, като съвкупност от наказателнопроцесуалните институти на пострадалия, частния обвинител и частния тъжител, които са разгледани посредством прилагането на системно-структурен подход. Актуалността на темата е очевидна с оглед настъпилите промени в наказателнопроцесуалната уредба през последните години, дискусиите за нейното съответствие с международните стандарти, динамиката в съдебната практиката на българските съдилища и Европейския съд по правата на човека. Изрично е необходимо да се подчертае актуалността на разработката от научна гледна точка, предвид липсата на съвременно, задълбочено и цялостно научно изследване по тази тема в нашата юриспруденция.

Докторантът е разработил научен труд, който разглежда проблемите на частното обвинение, чрез прилагането на комплексен подход. Той е използвал широка палитра от общонаучни и частни методи на познанието,

които са съдействали за научнообоснованото достигане до аргументирани изводи и извеждането на редица приносни моменти. Научната значимост на дисертационното изследване може да се определи като принос за теорията на Наказателния процес.

2. Обща характеристика и структура на дисертационния труд

Обемът на представения дисертационен труд е 480 страници, от които 428 страници основен текст. Броят на литературните източници, на които е извършено позоваване е 476, от които 419 на кирилица и 57 на латиница. В структурно отношение научното изследването се състои три глави, разделени от своя страна на параграфи. Избраната структура и последователността на изложението позволяват разглежданите проблеми да бъде възприети и анализирани, както самостоятелно, така и в тяхната цялост, което прави достъпни и разбираеми тезите на докторанта и подкрепящите ги аргументи.

В увода на дисертационния труд е обоснована актуалността на изследването и са очертани целите, задачите и неговата методология. Те са ясно и правилно формулирани, което безспорно е съдействало за достигане до резултати на дисертационното изследване.

В глава първа „Общи положения“ е разгледано участие на пострадалия от престъплението в наказателното производство като субект, осъществяващ функцията по обвинение. Разработена и обоснована е система от основания, които са класифицирани, като такива от историческо, юридическо, държавно, обществено и морално естество. Аргументирано е съществуването на основания, типични единствено за частния тъжител. Разкритите основания са разгледани системно, като е направен научнообоснован извод за тяхното детерминиращо значение за наказателнопроцесуалната система. В тази част авторът използва интердисциплинарен подход, като умело съчетава знания от областта на правата на човека, наказателния процес, конституционното право, гражданско право и други.

В параграф втори на същата глава авторът дава определение за частно обвинение, с което разкрива неговите присъщи черти. Той задълбочено разглежда връзката между престъпленията, регламентирани в Особената част на НК, като разкрива съществуването на четири вида престъпления от

общ, публично-частен, частно-публичен и частен характер. Въз основа на това деление, докторанта аргументира и доказва съществуването на взаимовръзката между материалното право и процесуално право, с оглед възможните законодателни решения за наказателно преследване. Разгледан е въпросът за наказателнопроцесуалните функции, през призмата на който е разкрито съдържанието и значението на обвинителната функция. Авторът обосновава и съществуването на два критерия, посредством които да бъде определено, дали една дейност може да бъде отнесена към частното обвинение. От тази позиция той изследва и определя мястото на гражданския ищец, пострадалия и повереника.

Дискутиран е въпросът за съвместимостта на процесуалните качества и отношението между частното обвинение и принципа за обективност. Аргументирано е становището, че изискването за обективност се отнася единствено към държавните процесуални органи, черпейки основания от обстоятелството, че несъществува изискване гражданския обвинител да осъществява процесуално поведение по вътрешно убеждение и поради това, че липсва задължение този процесуален участник да иска събиране на оправдателни доказателства, подкрепящи защитната теза.

Глава втора е озаглавена „Частен обвинител“. Докторантът е разгледал въпроса с процесуалната правоспособност и дееспособност на частния обвинител. Задълбочено и последователно е анализирана научната литература и процесуалната практиката, с което въз основа на ясни критерии и аргументирани тези, е изяснено кога едно лице може да се конституира в това процесуално качество. Съществено внимание е обърнато на вредите от престъплението, като са обсъдени редица хипотези, включително гранични. В тези си разсъждения авторът е демонстрирал задълбочени познания в областта на правото и възможност за самостоятелно и аналитично мислени, като по завиден начин е обосновал своите тези, които е подкрепил с обосновани аргументи.

В главата също така е разгледан въпроса за процесуалната правоспособност на частния обвинител. Докторантът е разгледал реда за конституирането на частния обвинител. Анализирайки процесуалната практика авторът разглежда съдържанието на молбата за конституиране, разкрива нейното съдържание, като обосновава значението на всеки един неин елемент, с оглед значението му за вземане на законосъобразно

решение от съда. Обърнато е внимание сроковете за подаване на молбата, определението на съда, обжалването на отказа, при което са анализирани различни хипотези, по които авторът е аргументирал обосновано своите тези, почиващи на научноиздържани аргументи.

В същата глава съществено внимание е отделено на въпроса за процесуалните нарушения, свързани с частния обвинител. Те са разделени на две групи. Първата, свързани с настъпване на неблагоприятни последици от незаконосъобразно конституиране на частния обвинител, а втората от незаконосъобразно неконституиране на частния обвинител.

В своите научни дирения докторантът е изследвал въпроса за процесуалното положение на частния обвинител, на което е отделил необходимото внимание в параграф 3 от същата глава. Там той е разгледал правата на частния обвинител, като е разтълкувал някой спорни положения. Изложението е пречупено през призмата на насрещните задължения които има ръководно-решаващия орган, като отделните права са класифицирани и разгледани, като права при разглеждане на делото по общия ред и права при участие в диференцираните процедури.

Глава трета е озаглавена „Частен тъжител“. Тази глава авторът е избрал да структура по същия начин, като предходната посветена на частния обвинител. Този подход улеснява не само четенето на дисертационния труд, но и задълбоченото вникване в неговото съдържание, прави достъпни тезите на докторанта и дава възможност за използването на сравнителен подход при анализиране на присъщите страни на тези две процесуални фигури, което улеснява тяхното системно разграничаване и осигурява достъпността на авторските тези и подкрепящите ги аргументи.

Докторантът е разгледал въпроса за процесуалната правоспособност на частния тъжител, изследвайки го през призмата на вида на извършеното престъпление (резултатно или на формално извършване). От тази позиция е извършен сравнителен анализ, разкриващ съществуващите отлики, обосновани от вида на престъплението, което е съдействало за формулирането на научнообосновани изводи. Съществен акцент в изложението в тази му част е поставен на разкриване на различията с основанията за процесуалната дееспособност на частния обвинител.

В работата е разгледан въпросът за същността на тъжбата. Изследвана е нейната форма и съдържанието, сроковете за подаването ѝ при различни

хипотези, възникващи в хода на наказателното производство. Въпросът за тъжбата е разгледан от позицията на процесуалната дейност на съда. Разисквани са действията на съда, свързани с тъжбата и оценката на съда за нейната редовност. В тази част на дисертационния труд докторантът системно и последователно е разгледал множество въпроси, чрез методически издържан подход, което му е позволило да достигне до научнообосновани изводи.

Задълбочено са изследвани процесуалните права на частния тъжител, като е разкрита тяхната същност, които са разгледани самостоятелно и в тяхната съвкупност. По тези начин, е изяснено конкретното им съдържание, както и някои спорни хипотези. Тук докторантът е демонстрирал умения за самостоятелна научна работа, задълбочен методически подход, познаване на съдебната практика и процесуална теория, които умело са съчетани, осигурявайки обосновани резултати на неговото изследване.

В отделен параграф авторът е изследвал въпросите, свързани с правомощията на прокурора да участва в наказателното производство, при невъзможност от страна на частния тъжител, реторсията, диференцираните процедури при делата от частен характер, специфичните основания за прекратяване на производството, наказателното преследване на съучастници по различен процесуален ред и защита от повторна виктимизация на пострадал от престъпление от частен характер. Изводите в тази част са систематизирани и обосновани, почиващи на задълбочено изследване на процесуалната практика и научната литература.

В заключението на дисертационния труд са обобщени резултатите от научното изследване и са систематизирани неговите изводи, като са изведени и препоръки, почиващи на получените резултати.

Дисертационният труд е написан на научно коректен и ясен стил, който е разбираем за читателя, с точно формулирани тези и подкрепящи ги аргументи. Те почиват на задълбочено изследване на процесуалната теория и съдебна практика, което придава на дисертационния труд, характера на задълбочено научно изследване, имащо изразен практико-приложен характер, което се доказва и достигнатите научно-приложни приноси.

3. Характеристика на научните и научно-приложните приноси в дисертационния труд

Дисертационният труд притежава научни приноси в областта на наказателния процес, които представляват оригинални достижения резултат на задълбочено научно изследване. Основните научните приноси, които авторът посочва в автореферата могат да бъдат обособени в следните точки:

- Направено е задълбочено изследване на основанията и функциите на частното обвинение в наказателното производство и отношението им към отделни процесуални участници.

- Научнообосновани са изводи за положението на пострадалия, през призмата на частното обвинение.

- Изследвани и научно обосновани са изводи, имащи теоретично и практическо значение за разкриване същността и процесуалното положение, основанията и реда за конституиране на фигурата на частния обвинител.

- Изследвани и научно обосновани са изводи, имащи теоретично и практическо значение за разкриване същността и процесуалното положение, основанията и реда за конституиране на фигурата на частния тъжител и неговите права и задължения.

- Изведени са и научно са обосновани множество дефиниции на процесуални институти, свързани с частното обвинение, които представляват принос към процесуалната доктрина.

- Направени са предложения *de lege ferenda*, които са научнообосновани и имат потенциал да усъвършенстват процесуалното законодателство, отнасящо се към въпросите на частното обвинение.

5. Публикации и участия в научни формули

По темата на дисертационният труд са направени четири публикации, както следва: Влияние на особеностите на престъпленията от частен характер върху определянето на реда за наказателното им преследване. – В: Научни четения в памет на Венелин Ганев и Никола Долапчиев. Сборник доклади. София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, 2017; Защита от повторна виктимизация на пострадал от престъпление от частен характер. – Норма, 2017; Искането на прокурора или на частния обвинител по чл. 287, ал. 5 от НПК. – Общество и право, 2017; Повереникът като участник в наказателния процес. – Правна мисъл, 2017, № 2.

Публикациите са направени в авторитетни научни издания, като отразяват най-значимите части от изследването на докторанта. Те

представят постиженията на неговото научно изследване, като го популяризират пред аудитория, пристрастна към темата на дисертационния труд.

6. Заключение

Докторантът Янко Венелинов Ройчев притежава задълбочени теоретични познания в областта на наказателния процес и доказани способности за самостоятелни научни изследвания. Представеният дисертационен труд „Частното обвинение в българския наказателен процес“ има качествата на значимо научно изследване.

Направените и аргументирани научни виждания от докторанта не оставят съмнение, че дисертационният труд е резултат на сериозна работа и личен принос в областта на Наказателния процес. Научното изследване съдържа задълбочени теоретични обобщения и научни приноси. Те отговарят на изискванията на чл. 6 от Закона за развитие на академичния състав в Република България и на чл. 27 от Правилника за неговото приложение.

Предвид положителната оценка на представения дисертационен труд категорично и с пълна увереност давам ***положителна оценка*** и ***препоръка*** към научното жури да гласува за придобиване от Янко Венелинов Ройчев на образователната и научна степен „доктор” в област на висшето образование 3. Стопански, социални и правни науки, професионално направление 3.6. Право, научна специалност „Наказателен процес”.

Член на научното жури:

доц. д-р Иван Видолов

гр. София
27.08.2017 г.